

СТРАТЕГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ РЕСПУБЛІКИ КАЗАХСТАН НА 2021-2025 РОКИ

В.О. Паливода, головний консультант відділу нових викликів центру зовнішньополітичних досліджень НІСД

21 червня 2021 р. президент Республіки Казахстан Касим-Жомарт Токаєв підписав указ «Про затвердження Стратегії національної безпеки Республіки Казахстан на 2021-2025 роки». Нова Стратегія національної безпеки Республіки Казахстан (далі – Стратегія) стала шостим за рахунком документом цього роду, прийнятим за часів незалежності.

Згідно з положеннями закону «Про національну безпеку Республіки Казахстан», Стратегія – стратегічний документ розвитку держави, який визначає основні проблеми та загрози, стратегічні цілі та цільові індикатори, завдання та показники результатів у сфері забезпечення національної безпеки. Крім того, ця Стратегія є одним із елементів системи державного планування, і вона розроблена у контексті реалізації Стратегії розвитку Казахстану до 2050 р.

Стратегія «Казахстан-2050» була представлена колишнім президентом Нурсултаном Назарбаєвим у грудні 2012 р. Її головна мета – створення суспільства загального добробуту на основі сильної держави, розвиненої економіки і входження

Казахстану в тридцятку найрозвиненіших країн світу. Одним із семи довгострокових пріоритетів, реалізацію яких передбачає цей документ, є послідовна і передбачувана зовнішня політика – просування національних інтересів і зміцнення регіональної та глобальної безпеки.

Стратегія входить до переліку основоположних документів нової Системи державного планування, що впроваджується за дорученням президента К.-Ж. Токаєва.

Наприкінці січня 2021 р. у ході засідання Вищої ради з реформ глава Казахстану заявив, що оновлена Система державного планування повинна вибудувати більш гнучку архітектуру програмних документів, підвищити взаємопов'язаність стратегічного і бюджетного планування, чітко закріпити пряму відповідальність керівників державних органів і організацій за виконання поставлених завдань. З метою входження до числа передових держав світу було запропоновано визначити три ключові напрямки подальшого розвитку країни: якість інституцій, благополуччя громадян, сильну економіку. Основним документом, що визначає завдання на середньострокову перспективу, стане Національний план розвитку Казахстану до 2025 р., в якому буде відображено бачення щодо розвитку найважливіших галузей, орієнтири щодо вдосконалення ключових політик.

Згадана система фокусується на протидії ключовим викликам, які прогнозуються на найближчий п'ятирічний період. Серед них, по-перше, продовження пандемії коронавірусної інфекції та інші загрози біологічній безпеці. По-друге, технологічні зміни, які кардинально змінюють економіку, трудові відносини, соціальну сферу, інформаційний простір і процес людської комунікації. По-третє, кризові явища на зовнішніх ринках, які суттєво відображаються на фінансово-економічній сфері. По-четверте, негативний вплив має подальша ескалація напруженості на глобальному і регіональному рівнях.

Зважаючи на такі обставини, багато розвинених країн світу переглядають свою політику щодо забезпечення національної безпеки, виходячи з нових міжнародних і внутрішніх реалій.

За словами заступника директора Казахстанського інституту стратегічних досліджень при президентові Республіки Казахстан Саната Кушкумбаєва, його країна однією з перших у світі переглянула свою Стратегію національної безпеки з урахуванням пандемії та економічної кризи. За висновками експертів, кризи – циклічні, тому необхідно заздалегідь готуватися до викликів і загроз, зокрема тих, що пов'язані з цифровізацією. Використання штучного інтелекту як в економічній, так і у безпековій сфері широко розвивається. В умовах нинішньої геополітичної турбулентності у світі важливо також враховувати загострення суперництва між такими великими державами, як Китай, Росія і США, перші дві з яких є найважливішими економічними партнерами Казахстану. Саме тому країні потрібно мати чіткі орієнтири у зовнішній політиці, яка заснована на багатовекторності, що пройшла перевірку часом і є досить ефективною для захисту і просування національних інтересів.

У Стратегії визначені основні пріоритети зміцнення національної безпеки Казахстану. На перше місце поставлено безпеку громадян, суспільства і держави. Стратегія акцентує увагу на забезпеченні безпеки у сфері людського

капіталу, – передусім, збереження і примноження інтелектуального потенціалу нації. До числа базових чинників національної безпеки включено розвиток програм громадської охорони здоров'я поряд з комплексною роботою щодо забезпечення біологічної безпеки. Цей напрямок охоплює теж підвищення ефективності роботи правоохоронних органів і судової системи, захист населення від усіх видів правопорушень.

Істотно скориговані завдання економічної безпеки. Її забезпечення залежить від переходу до моделі зростання, стійкої до зовнішніх шоків, такої, що стимулює продуктивність і підвищення рівня технологічної складності, створює постійні високопродуктивні робочі місця і умови для підвищення доходів населення.

Іншими актуальними напрямами виступають продовольча безпека, стабільність фінансової системи, мінімізація ризиків у транспортно-транзитній сфері.

Також серед пріоритетів – екологічна безпека, включно не лише із захистом екосистем, але й з управлінням природними ресурсами. Особливе місце тут займає водна безпека країни.

Стратегія націлює на системне посилення роботи щодо запобігання та мінімізації наслідків природних і техногенних катастроф.

У сфері інформаційної безпеки важлива роль відводиться протидії кіберзагрозам, що постійно зростають, захисту персональних даних громадян Казахстану, інформаційної інфраструктури, стратегічних об'єктів і, в цілому, підвищенню захищеності національного інформаційного простору.

Забезпечення обороноздатності, просування національних інтересів на міжнародній арені є одними з традиційних напрямків національної безпеки. Водночас їхній зміст зазнав серйозних змін, відображаючи нові регіональні та глобальні виклики, зокрема, гібридного і асиметричного характеру.

По кожному з пріоритетних напрямів опрацьовані превентивні механізми і конкретні заходи щодо запобігання загрозам. Вони будуть реалізовані через План дій з управління ризиками національної безпеки, а також увійдуть до національних проектів та інших документів системи державного планування.

У такий спосіб Стратегія отримує повністю прикладне значення, визначаючи конкретні цільові показники щодо захищеності громадян, навколишнього середовища, зниження ризиків соціально-економічної сфери та благополуччя населення.

Буде сформована єдина система індикаторів на основі передових методів управління стратегічними ризиками. Це дозволить здійснювати оперативний моніторинг заходів з реалізації Стратегії, оцінювати їхній вплив на стан безпеки громадян і держави.